

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 449/2011-20

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 18. októbra 2011 predbežne prerokoval sťažnosť H. B., T., zastúpenej spoločnosťou E. P. Advokátska kancelária, s. r. o., P., vo veci namietaného porušenia základného práva zaručeného čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom a rozsudkom Okresného súdu Trenčín z 27. marca 2009 v konaní vedenom pod sp. zn. 20 C 124/2007 postupom a rozsudkom Krajského súdu v Trenčíne zo 16. septembra 2009 v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Co 180/2009 a postupom a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 16. marca 2011 v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Cdo 91/2010 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť H. B. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 12. mája 2011 doručená sťažnosť H. B., T. (ďalej len „sťažovateľka“), vo veci namietaného porušenia jej

základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a jej práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Okresného súdu Trenčín (ďalej len „okresný súd“) č. k. 20 C 124/2007-143 z 27. marca 2009 a jeho postupom v tomto konaní, rozsudkom Krajského súdu v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) č. k. 5 Co 180/2009-174 zo 16. septembra 2009 a jeho postupom v tomto konaní a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) zo 16. marca 2011 v konaní sp. zn. 5 Cdo 91/2010 a jeho postupom v tomto konaní.

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľka vystupovala ako navrhovateľka v konaní sp. zn. 20 C 124/2007 pred okresným súdom, ktorého predmetom bolo zaplatenie sumy 14 729,83 € s príslušenstvom, a to z titulu náhrady škody vzniknutej v dôsledku oneskoreného zaplatenia poskytnutej pôžičky. Pôžička totiž mala byť podľa vôle zmluvných strán splatená v cudzej mene (USD), a keďže odporcovia nevrátili pôžičku v lehote splatnosti, zmena kurzu cudzej meny k slovenskej mene mala mať za následok vznik škody u sťažovateľky ako oprávnenej na vrátenie pôžičky.

Okresný súd rozsudkom č. k. 20 C 124/2007-143 na pojednávaní konanom 27. marca 2009 návrh sťažovateľky pre neunesenie dôkazného bremena týkajúceho sa vzniku škody v celom rozsahu zamietol a sťažovateľke uložil povinnosť zaplatiť odporcom náhradu trov konania v sume 2 361,10 € do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Zdôraznil, že sťažovateľka *„v konaní nepreukázala príčinnú súvislosť medzi konaním odporcov a škodou, ktorá jej mala vzniknúť, teda že táto škoda, ktorá jej mala vzniknúť, bola dôsledkom konania odporcov, nakoľko platobný styk mali účastníci dohodnutý v cudzej mene, pričom odporcovia uvedeným konaním nemohli ovplyvniť zmenu kurzu v predmetnom období, preto je súd toho názoru, že odporcovia nemohli navrhovateľke spôsobiť vznik škody“*.

Odvolaie proti rozsudku okresného súdu založila sťažovateľka na tvrdení o odňatí možnosti konať pred súdom, *„keď sa riadne a včas ospravedlnila z neúčasti jej i právnej zástupkyne na súdnom pojednávaní a súd konal v ich neprítomnosti“*. Argumentovala aj nedostatočne zisteným skutkovým stavom veci. Podľa jej názoru *„kurzový rozdiel odo dňa termínu splatnosti pôžičky do jej skutočnej úhrady predstavuje vyčíslenú škodu“*.

Krajský súd na základe odvolania sťažovateľky po vykonanom pojednávaní rozsudkom č. k. 5 Co 180/09-174 zo 16. septembra 2009 prvostupňový rozsudok potvrdil a zaviazal sťažovateľku nahradiť odporcom trovy odvolacieho konania v sume 1 184,69 € do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Stotožnil sa so záverom okresného súdu o nepreukázaní vzniku škody a k tvrdeniu o odňatí možnosti konať pred súdom uviedol, že *„súd prvého stupňa vo veci vytýčil 5 krát pojednávanie, na ktoré sa navrhovateľka vždy ospravedlnila, a to zo zdravotných dôvodov, pričom iba jedenkrát predložila doklad o týchto dôvodoch. Na pojednávanie konané dňa 27.3.2009, kedy súd prvého stupňa vo veci rozhodol, opätovne ospravedlnila neúčast' na pojednávaní, a to ako navrhovateľky, tak i právnej zástupkyne, a súhlasila s konaním v ich neprítomnosti (č. l. 133 spisu). Až dňa 26.3.2009 o 18.13 hod. zaslala súdu fax, ktorým žiadala o odročenie pojednávania a nesúhlasila s konaním v jej neprítomnosti. Odvolací súd je toho názoru, že súd prvého stupňa správne vo veci konal po predchádzajúcom súhlase v neprítomnosti navrhovateľky a jej právnej zástupkyne. Navrhovateľka totiž ani nepredložila žiadny dôkaz o tom, že má ospravedlniteľný dôvod, pre ktorý by bolo potrebné konanie opätovne odročiť. Tiež pokiaľ navrhovateľka v odvolacom konaní tvrdila, že na pojednávanie dňa 27.3.2009 sa riadne dostavila a súd jej vec ani nevyvolal, a teda rozhodol bez nariadenia pojednávania, toto tvrdenie odvolací súd považuje za účelové, nakoľko v spise sa nachádza zápisnica o pojednávaní, na ktorom bol prítomný i právny zástupca odporcov, ktorý potvrdil, že vec bola riadne vyvolaná a odpojednávaná.“*

K námietke nesprávneho právneho posúdenia veci krajský súd uviedol, že príčinná súvislosť medzi protiprávnym konaním odporcov a vznikom škody *„by nastala vtedy, kedy by porušenie povinností odporcov malo vplyv na zmenu kurzu USD. Ku zmene kurzu USD však v žiadnom prípade nedošlo z toho dôvodu, že odporcovia porušili svoje zmluvné povinnosti. Odporcovia svojim konaním či nekonaním zmenu kurzu USD nemohli v žiadnom prípade ovplyvniť.“*

Sťažovateľka podala 25. novembra 2009 proti rozsudku krajského súdu dovolanie, ktorého prípustnosť založila na dôvode podľa § 237 písm. f) zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „OSP“). Tvrdila tiež nesprávne právne posúdenie veci krajským súdom.

Súčasne sťažovateľka 14. decembra 2009 doručila ústavnému súdu sťažnosť vo veci porušenia jej základného práva na súdnu ochranu (čl. 46 ods. 1 ústavy) i jej práva na spravodlivé súdne konanie (čl. 6 ods. 1 dohovoru) postupom a rozsudkom okresného súdu v konaní sp. zn. 20 C 124/2007, ako aj postupom a rozsudkom krajského súdu v konaní sp. zn. 5 Co 180/2009.

Ústavný súd uznesením č. k. IV. ÚS 145/2010-19 z 1. apríla 2010 odmietol sťažnosť sťažovateľky, keď konštatoval nedostatok právomoci na preskúmanie postupu a rozsudku okresného súdu, a vo vzťahu k postupu a rozsudku krajského súdu dospel vzhľadom na prebiehajúce dovolacie konanie k záveru o predčasnosti podanej sťažnosti.

Najvyšší súd ako súd dovolací uznesením zo 16. marca 2011 v konaní sp. zn. 5 Cdo 91/2010 dovolanie sťažovateľky odmietol. Neprípustnosť dovolania založil najvyšší súd na závere o neexistencii dôvodu podľa § 237 písm. f) OSP. Poukázal na ustanovenie § 101 ods. 2 OSP, z ktorého vyplýva možnosť konajúceho súdu prejednať vec bez prítomnosti účastníka konania, „*ak riadne predvolaný účastník sa na pojednávanie nedostavil a nepožiadaval z dôležitého dôvodu o odročenie pojednávania*“. V tejto súvislosti najvyšší súd uviedol, že predvolanie na pojednávanie okresného súdu nariadené na 27. marec 2009 bolo doručené „*právnej zástupkyňi navrhovateľky dňa 23. februára 2009. Právna zástupkyňa navrhovateľky písomným podaním doručeným súdu prvého stupňa dňa 23. marca 2009 (č. l. 133 spisu) ospravedlnila svoju neúčast' a neúčast' navrhovateľky na pojednávaní z dôvodu svojej mimoriadnej pracovnej zaneprázdnenosti a zároveň zo zdravotných dôvodov, a uviedla, že súhlasia s konaním vo veci v ich neprítomnosti. Toto ospravedlnenie ničím nedoložila. Dňa 26. marca 2009 bolo prvostupňovému súdu doručené faxové podanie právnej zástupkyne navrhovateľky (čl. 136 spisu), v ktorom opätovne ospravedlnila ich neúčast' na predmetnom pojednávaní z dôvodu svojej mimoriadnej pracovnej zaneprázdnenosti a požiadala o jeho odročenie, nakoľko s konaním vo veci v ich neprítomnosti s navrhovateľkou nesúhlasili. Ani toto ospravedlnenie ničím nedoložila a v ňom uvádzaný dôvod nepreukázala. Z obsahu spisu je naviac zrejmé, že nariadené pojednávanie prvostupňový súd niekoľkokrát odročil a to na žiadosť právnej zástupkyne navrhovateľky, ktorá svoju neúčast' na pojednávaní vždy ospravedlnila zo zdravotných dôvodov, pričom iba jeden krát predložila doklad preukazujúci tieto dôvody. Preto ak za takejto skutkovej situácie prvostupňový súd vo veci s poukazom na ustanovenie § 101*

ods. 2 O. s. p. vec meritórne prejednal bez prítomnosti navrhovateľky a jej právnej zástupkyne, neodňal navrhovateľke možnosť konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f/ O. s. p.“.

Dovolací súd tiež zdôraznil, že „dôvodnosť žiadosti o odročenie pojednávania posudzuje súd... predovšetkým z hľadiska preukázania skutočností, z ktorej účastník vyvodzuje existenciu dôležitého dôvodu v zmysle § 101 ods. 2 O. s. p. Pokiaľ uvedená skutočnosť nie je v čase rozhodovania súdu o tejto žiadosti účastníka hodnoverne preukázaná, zostáva jeho žiadosť iba v rovine nepodložených tvrdení. Žiadosť o odročenie pojednávania je podložená dôležitým dôvodom pre odročenie pojednávania vo všeobecnosti vtedy, ak účastník tvrdí také skutočnosti, ktoré sú vzhľadom k svojej povahe spôsobilé jeho neúčast' na pojednávaní ospravedlniť, t. j. také, ktoré mu neumožňujú sa na pojednávaní zúčastniť a súčasne sú vážne, dôležité a ospravedlniteľné z hľadiska objektívneho, tak aj subjektívneho (či mohla byť prekážka predvídaná, prípadne odvrátená).

V prejednávanej veci právna zástupkyňa navrhovateľky síce požiadala o odročenie pojednávania, avšak dôvod pre takýto postup nepreukázala. Nepredložila súdu žiadne dôkazy o svojej mimoriadnej pracovnej zaneprázdnenosti a teda hodnoverným spôsobom neosvedčila skutočnosti tvrdené v žiadosti o odročenie pojednávania.“.

K námietke nesprávneho právneho posúdenia veci krajským súdom najvyšší súd uviedol, že táto nepredstavuje dôvod procesnej prípustnosti dovolania, ale je len relevantným dôvodom procesne prípustného dovolania.

V sťažnosti doručenej ústavnému súdu sťažovateľka v prospech tvrdenia o porušení jej označených práv argumentuje judikatúrou ústavného súdu i judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) a opätovne dôvodí, že jej „bolo odmietnuté právo na súdnu ochranu a na spravodlivý súdny proces v dôsledku neakceptovania jej ospravedlnenia na súdnom pojednávaní“. To podľa jej názoru malo za následok, že „v prvostupňovom konaní nemala možnosť brániť svoje práva a súd rozhodol na základe nedostatočne zisteného skutkového stavu veci a tiež potom, ako porušil vyššie uvedené ústavné práva a slobody navrhovateľky“. Z ospravedlnenia doručeného okresnému súdu 26. marca 2009 „je zrejmé, že ak žiadajú o odročenie pojednávania, majú záujem sa pojednávania zúčastniť a chcú uplatniť právo na prejednanie veci v ich prítomnosti.

Z uvedenej žiadosti o odročenie pojednávania je tiež zrejmy dôvod, ktorý bránil navrhovateľke a jej právnej zástupkyňi zúčastniť sa na pojednávaní a uplatniť tak právo prejednávania veci v ich prítomnosti.

Tým, že súd prvého stupňa napriek tomu vo veci konal a rozhodol, odňal navrhovateľke možnosť konať pred súdom – znemožnil jej realizovať Občianskym súdnym poriadkom priznané procesné práva a to najmä zúčastniť sa prejednávania vo veci, byť vypočutý ako účastník, robiť podania, navrhovať vykonanie dôkazov a podobne.“.

Ďalej sťažovateľka uvádza, že za odňatie možnosti konať pred súdom treba v širších súvislostiach považovať „aj to, že súd na niektoré vykonané dôkazy neprihliada, nevyhodnotí ich, najmä nevyhodnotí ich vo vzájomných súvislostiach a nevyvodí z nich správny právny záver.

Táto situácia nastala v konaní napadnutom týmto dovolaním, kde súd neprihliadol na akceptovanie správania strán v súlade s úhradou dlhu.

Vzhľadom na postup prvostupňového i odvolacieho súdu sa vytvorenie takejto procesnej situácie ukázalo pre navrhovateľa ako vytvorenie podstatnej prekážky pre uplatňovanie si všetkých procesných práv relevantným spôsobom.

V tejto súvislosti je treba zdôrazniť, že vyššie uvedeným postupom prvostupňového i odvolacieho súdu bola navrhovateľke v konečnom dôsledku a evidentne kvôli nesprávnemu právnemu posúdeniu veci odňatá reálna možnosť konať pred súdom v kvalitatívne plnohodnotnej hmotnoprávnej i procesnoprávnej linii a domáhať sa objektívneho skutkového a právneho posúdenia veci a spravodlivého rozhodnutia.“.

Podľa názoru sťažovateľky tiež došlo k nesprávnemu právnemu posúdeniu veci „zo strany odvolacieho súdu“. Ten „pochybil, keď potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa, ... neprijal argumentáciu sťažovateľky o kurzových rozdieloch plynutím času a listinných dôkazov, z ktorých je zrejmé, že žalovaný mal vrátiť pôžičku tak, aby suma v čase poskytnutia pôžičky bola zhodná so sumou v čase vrátenia pôžičky v slovenských korunách. Kurz USD mal predstavovať pre veriteľa istotu, že nebude poškodený, a že mu bude vrátená určitá a určená suma. Odvolací súd takto sťažovateľke neposkytol právnu ochranu, naopak rozhodnutím ju odmietol...“.

Na základe výzvy ústavného súdu z 13. júna 2011 sťažovateľka prostredníctvom právneho zástupcu doručila 27. júna 2011 ústavnému súdu kópiu napadnutého uznesenia najvyššieho súdu, pričom v sprievodnom liste navrhla prijať jej sťažnosť na ďalšie konanie a meritórne nálezhom takto rozhodnúť:

„1. Základné právo na súdnu a inú právnu ochranu upravené v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie upravené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd H. B., bytom T., P. postupom Najvyššieho súdu SR v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Cdo 91/2010 a uznesením Najvyššieho súdu SR sp. zn. 5 Cdo 91/2010 zo dňa 16. 03. 2011, postupom Krajského súdu Trenčín v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Co 180/09 a rozsudkom Krajského súdu Trenčín sp. zn. 5 Co 180/09 zo dňa 16. 09. 2009 a postupom Okresného súdu Trenčín v konaní vedenom pod sp. zn. 20 C 124/2007 a rozsudkom Okresného súdu v Trenčine sp. zn. 20 C 124/2007 bolo porušené.

2. Rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 5 Cdo 91/2010 zo dňa 16. 03. 2011 v spojení s rozsudkom Krajského súdu Trenčín sp. zn. 5 Co 180/09 zo dňa 16. 09. 2009 a rozsudkom Okresného súdu Trenčín sp. zn. 20 C124/2009 sa zrušuje a vec sa vracia na ďalšie konanie a rozhodnutie.

3. H. B., bytom T., P. sa priznáva finančné zadostučinenie vo výške 10.000,- € (slovom desaťtisíc EUR, ktoré jej sú Okresný súd Trenčín, Krajský súd Trenčín a Najvyšší súd SR povinní spoločne a nerozdielne zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. H. B. bytom T., P. priznáva náhradu trov konania vo výške 314,18 € za 2 úkony právnej pomoci – príprava a prevzatie veci, spísanie a podanie sťažnosti a za každý ďalší úkon (podľa dodatočného vyčíslenia) si uplatňujeme trovy právneho zastúpenia vo výške 157,09 €, ktoré sú Okresný súd Trenčín, Krajský súd Trenčín a Najvyšší súd SR povinní spoločne a nerozdielne uhradiť na účet spoločnosti E. P. Advokátska kancelária s. r. o., P., vedený v ... pobočka ... č. ú. ... do 15 dní od právoplatnosti rozhodnutia.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde...

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom...

Ústavný súd podľa ustanovenia § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v ustanovení § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

1. K časti sťažnosti napádajúcej postup a rozsudok okresného súdu z 27. marca 2009 v konaní sp. zn. 20 C 124/2007 ústavný súd poukazuje na svoje uznesenie

č. k. IV. ÚS 145/2010-19 z 1. apríla 2010, v ktorom konštatoval nedostatok svojej právomoci na preskúmanie postupu a rozsudku okresného súdu.

Podľa § 24 písm. a) zákona o ústavnom súde návrh nie je prípustný, ak sa týka veci, o ktorej ústavný súd už rozhodol, okrem prípadov, v ktorých sa rozhodovalo len o podmienkach konania, ak v ďalšom návrhu už podmienky konania boli splnené.

Nedostatok právomoci ústavného súdu na preskúmanie postupu a rozsudku okresného súdu predstavuje v posudzovanom prípade neodstrániteľnú a nepominuteľnú procesnú prekážku konania, a teda neprichádza do úvahy jej dodatočné odpadnutie. Ústavný súd preto musel v predmetnej časti pre existenciu prekážky rei iudicatae sťažnosť sťažovateľky odmietnuť ako neprípustnú.

2. Vo vzťahu k časti sťažnosti, ktorou sťažovateľka namietala postup a rozsudok krajského súdu v konaní sp. zn. 5 Co 180/09, ústavný súd v prvom rade konštatuje, že hoci rozsudok krajského súdu č. k. 5 Co 180/09-174 zo 16. septembra 2009 nepochybne nadobudol právoplatnosť skôr než dva mesiace pred podaním sťažovateľkinej sťažnosti ústavnému súdu, nepovažuje ústavný súd sťažnosť v tejto časti za oneskorene podanú.

Vo veci sp. zn. IV. ÚS 145/2010 ústavný súd formuloval právny názor, podľa ktorého v sťažovateľkinej veci lehota na prípadné podanie sťažnosti po rozhodnutí o dovolaní bude považovaná v zásade za zachovanú aj vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozhodnutiu s výnimkou prípadov, keď to konkrétne okolnosti veci zjavne vylučujú. Keďže teda najvyšší súd dovolanie sťažovateľky odmietol ako procesne neprípustné a nezaoberal sa meritórne jej dovolacou námietkou nesprávneho právneho posúdenia veci, sťažovateľke je lehota na podanie sťažnosti ústavnému súdu zachovaná aj vo vzťahu k právoplatnému rozsudku krajského súdu (porovnaj tiež rozsudok ESĽP z 12. novembra 2002 vo veci Zvolský a Zvolská verzus Česká republika, sťažnosť č. 46129/99 a jeho body 51, 53, 54).

2.1. Zásadnou námietkou, ktorú sťažovateľka voči napadnutému postupu a rozsudku krajského súdu predniesla, je tvrdenie odňatia možnosti konať pred súdom. Tohto pochybenia sa mal dopustiť okresný súd, keď 27. marca 2009 uskutočnil pojednávanie bez prítomnosti sťažovateľky a jej právnej zástupkyne, hoci 26. marca 2009 mu bola doručená žiadosť o ospravedlnenie neúčasti na pojednávaní so súčasnou požiadavkou, aby bez účasti sťažovateľky a jej právnej zástupkyne nepojednával.

Podľa § 237 písm. f) OSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom.

Citovaná procesná norma zakladá právo účastníka odvolacieho konania právne relevantným spôsobom požadovať prieskum odvolacieho konania a rozhodnutia prostredníctvom konania o mimoriadnom opravnom prostriedku (dovolanie), ak sa domnieva, že odvolacie konanie a rozhodnutie sú zaťažené vadou odňatia možnosti konať pred súdom. Súčasne § 237 písm. f) OSP zakladá právomoc dovolacieho súdu poskytnúť súdnu ochranu účastníkovi odvolacieho konania, ktorý bol v základnom konaní postupom všeobecného súdu ukrátený na svojich procesných právach, a tým v konečnom dôsledku zakladá právomoc dovolacieho súdu poskytovať ochranu základnému právu účastníka konania na súdnu ochranu i jeho právu na spravodlivé súdne konanie.

Ústavný súd pri skúmaní danosti svojej právomoci poskytovať fyzickým osobám a právnickým osobám ochranu podľa čl. 127 ods. 1 ústavy dôsledne rešpektuje princíp subsidiarity svojej právomoci, ktorého zmysel a účel vychádza z premisy, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Všeobecné súdy, ktoré v občianskom súdnom konaní sú povinné vykladať a aplikovať príslušné zákony na konkrétny prípad v súlade s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 5 ústavy, sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie tých práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám zaručuje. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti ultima ratio inštitucionálny

mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05).

Vzhľadom na citované ustanovenie § 237 písm. f) OSP je zreteľné, že táto procesná norma prioritizuje pri poskytovaní ochrany základnému právu účastníka konania na súdnu ochranu právomoc najvyššieho súdu ako súdu dovolacieho. Ak teda účastník odvolacieho konania požaduje ochranu svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy i práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktoré boli podľa jeho názoru odvolacím súdom porušené v dôsledku odňatia možnosti konať pred súdom, potom na poskytnutie právnej ochrany je daná právomoc najvyššieho súdu ako súdu dovolacieho. Právomoc ústavného súdu je tak vylúčená, pretože ak by sa pripustila, znamenalo by to v sťažovateľkinom prípade, že napadnutý postup a rozsudok krajského súdu by z identických hľadísk bol preskúmaný dvakrát. Dochádzalo by tak k ohrozeniu právnej istoty sťažovateľky, pretože by existovala reálna možnosť, že o tej istej otázke by dva orgány ochrany jej označených práv rozhodli odlišne. V právnom štáte musí právny poriadok, ale aj jeho aplikácia v právnej praxi takéto nebezpečenstvo celkom vylúčiť. Preto s ohľadom na skutočnosť, že o prípadnej existencii vady podľa § 237 písm. f) OSP v napadnutom postupe a rozsudku krajského súdu už rozhodoval najvyšší súd v dovolacom konaní, a tým bola poskytnutá aj ochrana sťažovateľkinmu základnému právu na súdnu ochranu i jej právu na spravodlivé súdne konanie, ústavný súd nemá právomoc opätovne takúto ochranu v konaní podľa čl. 127 ods. 1 ústavy poskytovať.

2.2. Druhou námietkou voči rozsudku krajského súdu, ktorú sťažovateľka predostrela vo svojej sťažnosti, je tvrdené nesprávne právne posúdenie veci, keď sa odvolací súd stotožnil s názorom okresného súdu a zmenu kurzu dohodnutej cudzej meny k slovenskej mene nepovažoval za dôkaz existencie príčinnej súvislosti medzi protiprávnym správaním odporcov a škodou.

Ústavný súd stabilne judikuje, že o zjavne neopodstatnený návrh ide vtedy, ak ústavný súd pri jeho predbežnom prerokovaní nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98). Úloha ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní návrhu teda nespočíva v tom, aby určil, či preskúmanie veci predloženej navrhovateľom odhalí existenciu porušenia niektorého z práv alebo slobôd zaručených ústavou, ale spočíva len v tom, aby určil, či toto preskúmanie vylúči akúkoľvek možnosť existencie takéhoto porušenia. Ústavný súd teda môže pri predbežnom prerokovaní odmietnuť taký návrh, ktorý sa na prvý pohľad a bez najmenej pochybnosti javí ako neopodstatnený (I. ÚS 4/00).

Dôvodom na odmietnutie návrhu pre jeho zjavnú neopodstatnenosť je absencia priamej súvislosti medzi označeným základným právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným konaním alebo iným zásahom do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej. Inými slovami, ak ústavný súd nezistí relevantnú súvislosť medzi namietaným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých navrhovateľ namieta, vysloví zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti a túto odmietne (obdobne napr. III. ÚS 263/03, II. ÚS 98/06, III. ÚS 300/06).

S ohľadom na charakter sťažovateľkinej námietky považuje ústavný súd za potrebné zdôrazniť, že skutkové a právne závery všeobecných súdov môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu iba vtedy, ak by boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (obdobne napr. I. ÚS 13/00, III. ÚS 151/05, III. ÚS 344/06).

Ústavný súd nepovažuje právne posúdenie veci okresným súdom a krajským súdom za ústavne neudržateľné. Pre odporcov z uzavretej zmluvy vyplývala povinnosť splatiť pôžičku v cudzej mene. Tým sa obe zmluvné strany (nielen sťažovateľka) vystavili riziku kurzových zmien, čo zdôraznil v odôvodnení svojho rozsudku aj okresný súd. Sťažovateľka, resp. jej právny predchodca pristúpili k zmluve o pôžičke znejúcej v cudzej mene, čím vyjadrili vôľu prijať v budúcnosti vrátenie pôžičky v dohodnutej cudzej mene. Ak potom

pôžička bola splatená (hoci oneskorene) v cudzej mene, teda v mene, s ktorou sťažovateľka (jej právny predchodca) bola uzročená, nemožno vznik škody odvodit' od hypotetického a neistého predpokladu, že zámerom sťažovateľky bolo prijaté peňažné prostriedky v cudzej mene okamžite po prípadnom včasnom splatení poskytnutej pôžičky zamenit' za slovenskú menu (tým by totiž časový rozdiel medzi zmluvne dojednaným momentom splatenia pôžičky a jej skutočným oneskoreným splatením mohol v dôsledku kurzových zmien spôsobiť sťažovateľke stratu). Takto vyjadrenú kauzu zmluva o pôžičke v žiadnom prípade pojmovovo nezahŕňa, a preto samotné oneskorené splatenie pôžičky v spojení so zmenou menového kurzu počas obdobia omeškania odporcov samo osebe nemohlo spôsobiť sťažovateľke škodu.

Právne posúdenie veci krajským súdom z uvedených dôvodov nie je v rozpore s pravidlami formálnej logiky, je zrozumiteľné a jasne dáva odpovede na základné otázky spojené s rozhodovaním o uplatnenom nároku sťažovateľky na náhradu škody. Jeho ústavná akceptovateľnosť preto nie je spochybnená spôsobom, ktorý by zakladal právomoc ústavného súdu prijať sťažnosť v predmetnej časti na ďalšie konanie. Absencia ústavne relevantnej príčinnej súvislosti medzi právnym posúdením sťažovateľkinej veci krajským súdom a základným právom sťažovateľky na súdnu ochranu i jej právom na spravodlivé súdne konanie vedie ústavný súd k hodnoteniu posudzovanej námietky ako nedôvodnej, a teda k jej odmietnutiu ako zjavne neopodstatnenej.

3. Tvrdené porušenie označených práv postupom a rozhodnutím najvyššieho súdu odôvodnila sťažovateľka identickými tvrdeniami vo vzťahu k postupu a rozhodnutiu tak okresného súdu, ako aj krajského súdu. Najvyšší súd tak podľa jej názoru porušil jej základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jej právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru tým, že v rámci konania o jej dovolaní nenapravil vadu podľa § 237 písm. f) OSP vyskytnuvšiu sa v prvostupňovej fáze nachádzajúceho sa konania.

Ústavný súd už v I. časti odôvodnenia tohto uznesenia citoval právny názor najvyššieho súdu, ktorý ho viedol k rozhodnutiu, podľa ktorého vada podľa § 237 písm. f)

OSP sa v konaní okresného súdu ani v konaní krajského súdu nevyskytla. Ústavný súd sa s týmto právnym názorom plne stotožňuje.

Niet pochýb, že odňatie možnosti konať pred súdom je vadou konania všeobecného súdu, ktorá má za následok porušenie základného práva účastníka konania na súdnu ochranu. Rovnako uskutočnenie pojednávania všeobecného súdu bez toho, aby účastníkovi konania bola daná možnosť zúčastniť sa pojednávania a uplatňovať počas jeho priebehu svoje procesné práva, má za následok odňatie možnosti konať pred súdom, a tak aj porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd tu nepovažuje za potrebné citovať svoju stabilizovanú judikatúru ani judikatúru ESĽP, keďže tieto sú v základných črtách obsiahnuté v odôvodnení samotnej sťažnosti (s. 4).

Podľa § 101 ods. 2 OSP súd pokračuje v konaní, aj keď sú účastníci nečinní. Ak sa riadne predvolaný účastník nedostaví na pojednávanie ani nepožiadá z dôležitého dôvodu o odročenie, môže súd vec prejednať v neprítomnosti takého účastníka; prihliadne pritom na obsahpisu a dosiaľ vykonané dôkazy.

Predmetné ustanovenie bráni absolútnemu ponímaniu práva účastníka konania konať procesne relevantným spôsobom pred súdom. Ak by totiž takéto absolútne ponímanie bolo akceptované, potom by sa súdne konanie prostredníctvom sústavného využívania opakovaných žiadostí o odročenie pojednávania ľahko stalo voľne disponibilným nástrojom v rukách účastníka konania, a súčasne by prestalo byť nástrojom v rukách štátneho orgánu (súdu), ktorý má slúžiť nastolovaniu spravodlivého usporiadania v právom regulovaných spoločenských vzťahoch. Je preto ústavne súladné, ak posúdenie dôvodov žiadaného odročenia nariadeného pojednávania je vecou nezávislého súdu, ktorého povinnosťou je nastolenie stavu právnej istoty účastníkov konania, pokiaľ ide o otázku tvoriacu predmet sporu. Prirodzene, takto formulované právo všeobecného súdu zahŕňa aj možnosť neakceptovať žiadosť účastníka konania o odročenie nariadeného pojednávania, a to obzvlášť v prípadoch, keď doterajší priebeh konania signalizuje možné zneužívanie žiadostí o odročenie pojednávania pre účely predlžovania konania. Ústavne plne akceptovateľným

je potom postup všeobecného súdu spočívajúci v uskutočnení pojednávania aj bez prítomnosti účastníka konania. Takto zvolený postup je však všeobecný súd povinný dostatočným spôsobom zdôvodniť.

V sťažovateľkinom prípade je nesporné (sťažovateľka to v sťažnosti vôbec nespochybňuje), že v priebehu prvostupňovej fázy konania došlo k opakovanému odročovaniu nariadených pojednávanií na základe žiadostí sťažovateľky, resp. jej právnej zástupkyne. Pritom tvrdené dôvody odročenia boli preukázané iba v jednom z uvedených viacerých prípadov. Z neúčasti na pojednávanií nariadenom na 27. marec 2009 sa právna zástupkyňa najprv ospravedlnila s tým, že súhlasí s pojednávaním v jej neprítomnosti, resp. v neprítomnosti sťažovateľky. Deň pred nariadeným pojednávaním (26. marca 2009) však svoj postoj zmenila a žiadala pojednávanie odročiť z dôvodov, ktoré nijako nepreukázala.

Ak v popísaných skutkových okolnostiach okresný súd pojednávanie neodročil a konal bez prítomnosti sťažovateľky a jej právnej zástupkyne, na prvý pohľad možno konštatovať, že neporušil základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu. Preto aj napriek tomu, že ide o predbežné prerokovanie sťažnosti, ústavný súd dospel k jednoznačnému záveru, že niet žiadnych signálov o možnom porušení základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom a uznesením najvyššieho súdu, ktorý v postupoch a rozhodnutiach okresného súdu ani krajského súdu neidentifikoval vadu podľa § 237 písm. f) OSP.

Dôvody, pre ktoré nedošlo k akceptovaniu sťažovateľkinej žiadosti o odročenie pojednávania okresného súdu, boli dostatočne vysvetlené v odvolacom rozsudku krajského súdu i v dovolacom uznesení najvyššieho súdu. Sťažovateľke sa sťažnosťou tieto dôvody nepodarilo vyvrátiť, relevantným spôsobom ich nespochybnila ani nenavrhol žiadne dôkazy, ktoré by boli spôsobilé preukázať opačné závery. Ústavný súd preto nezistil žiadne skutočnosti, ktoré by signalizovali ústavne relevantnú súvislosť medzi napadnutým postupom a uznesením najvyššieho súdu a označenými právami sťažovateľky. Sťažnosť je preto v tejto časti zjavne neopodstatnená.

4. Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti ako celku sa ústavný súd nezaoberal ďalšími návrhmi sťažovateľky formulovanými v sťažnostnom petite (zrušenie napadnutých rozhodnutí všeobecných súdov, priznanie finančného zadosťučinenia, náhrada trov konania).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. októbra 2011